

Marianelund

Kort over området ved Marianelund fra ca 1857 - efter at ejendommen igennem en årrække havde været indrettet som kro.

Området ved Marianelund havde endnu helt op i starten af 1900-tallet præg af overdrev. Her ses Marianelund Kros ko på de jorder, der hørte til ejendommen. (Foto ca 1915)

Til Marianelund hørte også lidt jord, som blev drevet som et lille landbrug. Her ses kroens ko blive vandet ved vandposten foran Marianelund Kro. (Foto ca 1915)

Kroens hest bliver skoet af en smed - antagelig smedemester Barbré, som havde sit værksted lige ved Gurre Slotsruin. (Foto ca 1915)

De ældste bygninger ved det nuværende Marianelund blev opført som lystejeendom i 1789 og blev dengang kaldt "Munkelund" efter den første ejer, skovrider Christian Wilhelm Munckeberg. I 1795 købte Marianne Dodt fra Helsingør imidlertid ejendommen og omdøbte den til "Marianelund" - efter sig selv. Dette foto viser ejendommen som den så godt 100 år senere.

Først i 1826 omdannede den daværende ejer af Marianelund, Jacob Hartvig, ejendommen til kro - hvilket viste sig at være en glimrende idé. Kroen blev nemlig hurtig en ganske god forretning, fordi helsingoranere og andre byboere strømmede til "kroen ved Gurre" - et oplagt sted at besøge i den nationalromantiske periode i 1800-tallet. Også digtere, malere og forfattere fandt vej til kroen - og en af dem var Holger Drachmann, der fik opkaldt nogle rum i kroen efter sig. Hele herligheden brændte imidlertid i 1937, så ovenstående hyggelige krostuer findes ikke mere.

Efter branden i 1937 genopførtes kroen på samme sted og i næsten samme stil. Kroens gæster var nu også udlændinge og jægere, som fandt kroens placering ved skoven, mark og Gurre helt uimodståelig. Energikrisen og de bilfrie søndage i 1970'erne undergravede imidlertid driften og i 1977 var det slut.

Valdemarslund

Overfor Valdemarkslund var der igennem lange perioder i 1800-tallet og starten af 1900-tallet gundlovs-, skov- eller sommerfester på arealet ned mod Gurres Sø. På dette anlæg etableredes boder og telte - og smedekonen i Gurres solgte is. (Tegning fra 1830).

Sophus Magnus Bjørnsen (1790-1857) var skovrider på Valdemarkslund i perioden 1829 til sin død. Han købte i 1835 "Slotsgaarden" i Gurres. Under denne gård hørte også det areal, hvorpå slotsruinen lå - og det var Bjørnsen, der kom til at lede - og delvist betale - udgravningen af Gurres Slotsruin i årene 1835-39.

Heinrich Schade (1831-1916) var skovrider på Valdemarkslund og dermed "2. kronborgske distrikt" i perioden 1876-1902. Han stod i hele denne periode for den virksomhed, som da kaldtes for "Statens Frøudtagningsanstalt", som leverede frø til alle landets skove. I perioden 1880-86 var han medlem af Tikøb Sogneråd.

Børge Jacobsen (1909-98) var skovrider på Marianelund i perioden 1953-69 og blev således den sidste skovrider med bopæl på Marianelund. Han var dybt engageret i områdets historie og var med til at danne Historisk Forening for Tikøb Kommune i 1958 (den nuv. Historisk Forening for Espergærde og Omegn).

I 1938 så Valdemarkslund således ud - set fra syd. Ejendommen er opført i 1805 som skovridergård og anvendtes som sådan helt frem til 1970. Ejendommen fungerede tillige i en lang årrække som planteavlstation, og flere af de østligste bygninger på billedet anvendtes til dette formål. På Gurrevejens nordside lå "Magasinet", der anvendtes til opbevaring af grankogler. Længst til højre ses en lille tårn-bygning kaldet "Frøovnen". Den var beregnet til at få frøene ud af grankoglerne - frøene blev så efterfølgende anvendt i planteskolen - området i forgrunden på billedet.

Til Valdemarkslund Skovridergård hørte også et landbrug på 79 tdr. land. Til dette landbrug var en række bygninger nødvendige, bl.a. en lade til tørring eller opbevaring af korn og halm. Valdemarkslunds lade var den sidste bygning, der anvendtes til landbrugsdrift, som det fremgår af dette billede fra 1981, hvor transportøren (= et bånd, der fører halm eller kornsække op på et øvre loft eller øverst på halmstakken) vidner om ladens funktion som halmopbevaringssted.

Gurrevejen ved Valdemarkslund - fotograferet omkring 1930. Bemærk, at Valdemarkslunds bindingsværk endnu på den tid var hvidt over, således som det sædvanligvis er i Nordsjælland. Sortmalet bindingsværk hører Fyn til.

Valdemarkslunds lade, der nu kaldes "Storkeladen", p.g.a. en forlængst forladt storkerede på tagryggen, har en bygningsdetalje, som fortjener opmærksomhed. Flere felter på ejendommens facade har været dækket af et særegent fletværk af enebær og lyng. Indretningen skulle sikre, at der i bygningen var akkurat så meget træk, at halmen eller kornet tørrede - uden at der samtidig gik fugle eller andre gennem åbningerne. Desværre er de tilbageblevne fletværker i stærkt forfald, idet disse ikke var omfattet af ladens renovering i 2005-06. (Foto 2002)

Gurre Vang

Skoven, der kaldes en "vang"

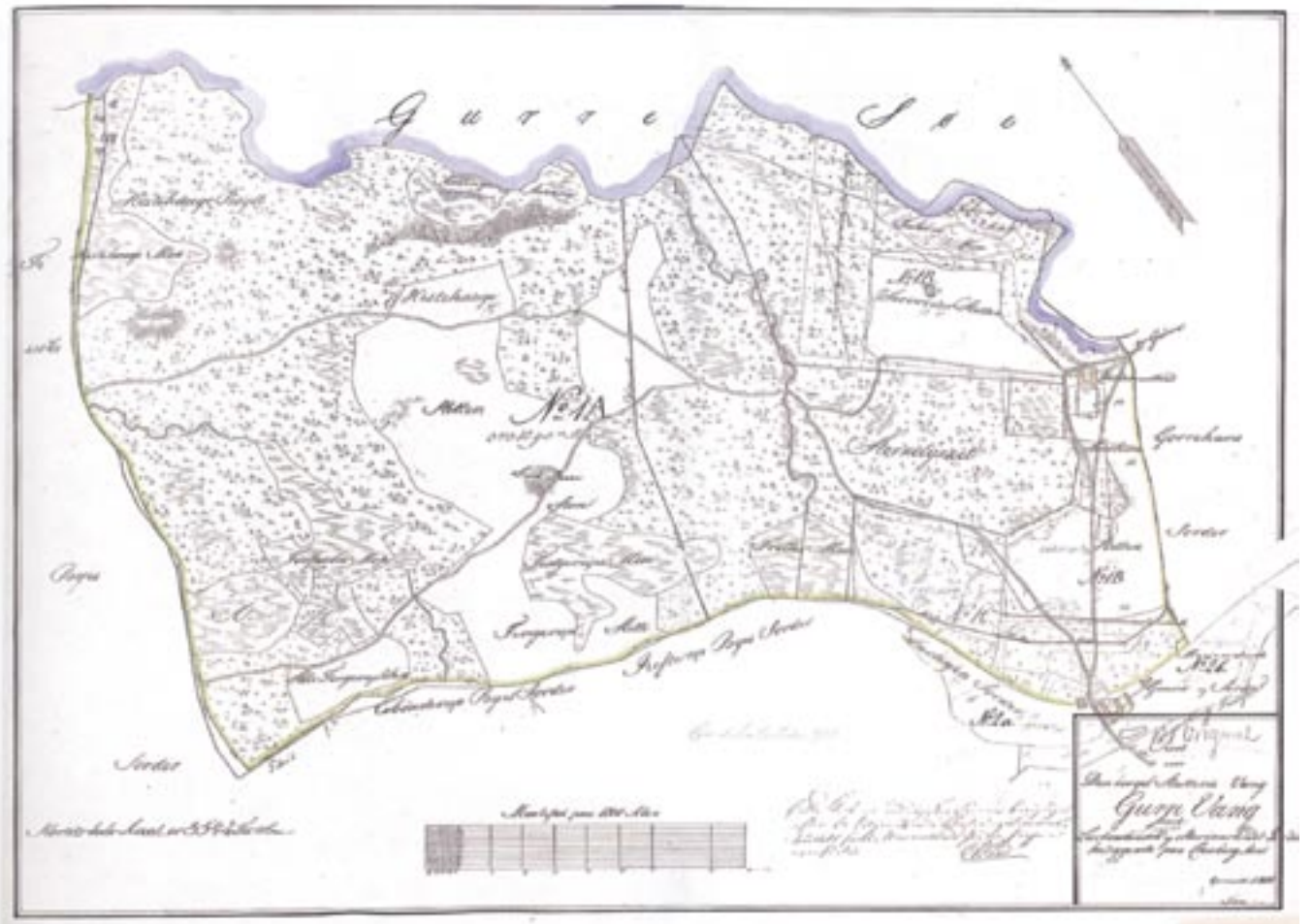
Skoven kaldes en "vang" fordi området oprindeligt var en vang - en hestehave, hvor heste blev sat på græs. Gurre Vang blev anvendt til de såkaldte rytterheste, d.v.s. forædlede Frederiksborghingste fra stuttoriet på Esrum. På samme måde anvendtes Egebæksvang som græsningskov for Frederiksborgheste. Ovenstående kortudsnit stammer fra et kort fra 1720, som er et af de ældste og alligevel pålidelige kort over området. På kortet ses tydeligt den indhegnede vang syd for Gurre Sø. I 1715 var det således blevet bestemt, at den skulle tjene som græsning for kronens heste samt som høslet. Blandt andet skulle Kronborg Ladegaard ved Helsingør forsynes med hør herfra. Gurre Vang nedlagdes i 1799 som kongelig ladegård og arealet overgik til forstvæsenet og blev herefter drevet som almindelig skov.

"Gurrevangshus" - et hegnshus

Et hegnsmændshus eller hegnshus er betegnelsen for en ejendom, hvor der boede en hegnsmænd. En hegnsmænd var den person, der skulle holde øje med hegnene omkring skovene, således at bøndernes kvæg eller svin ikke gik ind i skoven og ødelagde træer eller andet. Senere blev betegnelsen skovløber - en betegnelse for skovenes arbejdsmænd. "Gurrevangshus" ligger ved den tidligere offentlige vej mellem Gurre og Tikøb - og blev opført i 1857.

"Den går ud og ind som Kong Valmers r...."

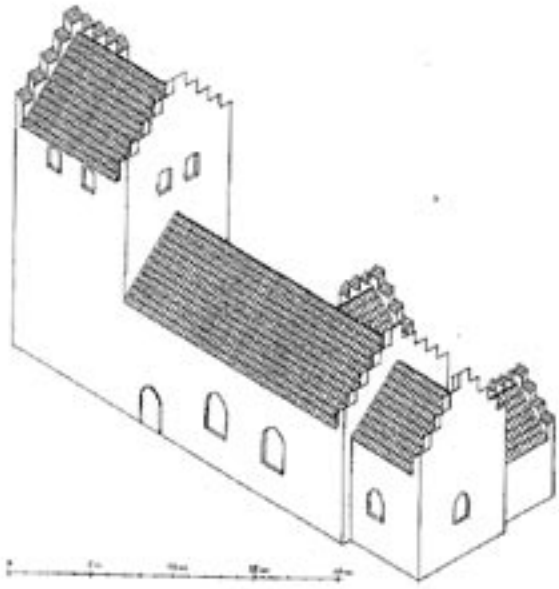
Kort over Gurre Vang i 1806. Kortet viser dels hvorledes skoven dengang var langt mindre sammenhængende end nu. Der var store ubevoksede eller moseagtige strækninger. Bemærk at at Valdemarslund er indtegnet på kortet - men at de tre længer på den tid var sammenbyggede. Bemærk også, at der lidt nordvest for Valdemarslund er markeret et areal som "Skovridersletten" - et areal, der hørte til skovriderembedet. Midt igennem skoven ses en linje, der går fra nord til syd. Det er den såkaldte "Kong Valdemars Vold" eller "grøft". Volden med tilhørende grøft har næppe noget med kong Valdemar at gøre, men i den lokale bevidsthed var der ingen tvivl om, at det måtte den berømte konge have ansvaret for. "Valdemarslund" er lige kommet med på kortet - den ligger lige i kanten til tekststrømmen nederst til højre.

De lokale stednavne "Teglovnskrog" og "Teglovnsrose" afslørede at der i skoven ved Gurre Sø måtte skjule sig en teglov. Og ganske rigtigt. I 1971 blev teglovnen udgravet - og det antages at den stammer fra anlægget af Gurre Slot. Teglovnene, som atter er dækket af jord, blev fredet i 1984, men er i dag kun lidt synlige i skovbunden. På billedet ses en meget ung Kenno Pedersen med målestokken.

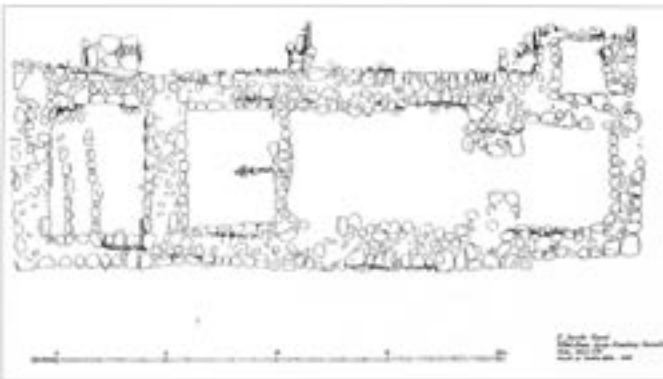
Gurre Slot og Kirke

Kapellet, der var en kirke

Skt. Jakobs Kapel var sandsynligvis Gurre-borgens slotskirke. Imidlertid er det vanskeligt at forestille sig, at kirken oprindeligt blev bygget til det formål, alene fordi alle andre slotskirker eller -kapeller ligger centralt i borganlægget. Det gør Skt. Jakobs Kapel ikke, den ligger alleryderst i borgområdet - i en afstand af 300 m fra selve slottet. Kirken har sandsynligvis derfor været kirke for et ellers ukendt Gurre Sogn, men efter slottets opførelse inddraget under slottet og "udnævnt" til slotskapel.

Yderligere bør nævnes, at et kapel i den katolske kirke i virkeligheden er en kirke - men blot med "indskrænkede forretninger". I praksis betød det, at visse kirkelige handlinger ikke blev foretaget her.

Opmåling fra 1948, der viser den udgravede kirkeruin. Skitsen viser også placeringen af det skelet fra midten af 1400-tallet, der dengang blev fundet under kirken.

Kortskitse, baseret på et originalt kort fra 1788, der viser at man endnu dengang tydeligt kunne se en kampestens-omkranset kirkegård, hvor kirken i sin tid lå.

Dette er et forslag til hvorledes borganlægget i Gurre kan have set ud i slutningen af middelalderen - d.v.s. 14-1500-tallet. Hovedborgens udseende er relativt sikker, men ikke alle de øvrige bygningers udseende er sikre. De baserer sig alene på formodninger og erfaringer, som Nationalmuseet og Helsingør Bymuseum har fået erhvervet ved udgravningerne i de senere år.

De to sammenbyggede bygninger længst mod øst havde man allerede fundet ved udgravningerne i 1839, dengang troede man at det var en stald- og ladebygning. Udgravningerne i 2001 viste dog, at der snarere er tale om en administrationsbygning længst mod øst, og at den lange bygning har været anvendt som bolig for borgens mandskab.

Gurre Slotsruin blev allerede hurtigt i 1800-tallet et yndet udflugtsmål. Ikke mindst malere, komponister, digtere og forfattere har fundet inspiration i Gurre Slotsruin. Allerede i 1816 skrev B.S. Ingemann om Gurre, i 1835 besøgte Søren Kierkegaard Gurre, i 1839 komponerede Niels W. Gade om Gurre, i 1840 skrev J. L. Heiberg en komedie om Gurre og i 1842 skrev J.P.E. Hartmann musik til denne, i 1842 skrev H.C. Andersen en romance om Gurre og Henrik Rung satte efterfølgende musik til denne. Senere har også Carsten Hauch, J.P. Jakobsen, Ludvig Holstein, Holger Drachmann, Christian Hornemann, Arnold Schönberg, Halfdan Rasmussen og Frank Jæger ladet sig inspirere på den ene eller anden måde af Gurre.

Denne evige strøm af kunstværker af enhver slags var klart med til at øge interessen for Gurre for den brede befolkning. På enhver rejse til Nordsjælland var det derfor en "nødvendighed" at man også besøgte Gurre Slotsruin, således som personer på dette billede fra omkring 1905 da også gør.

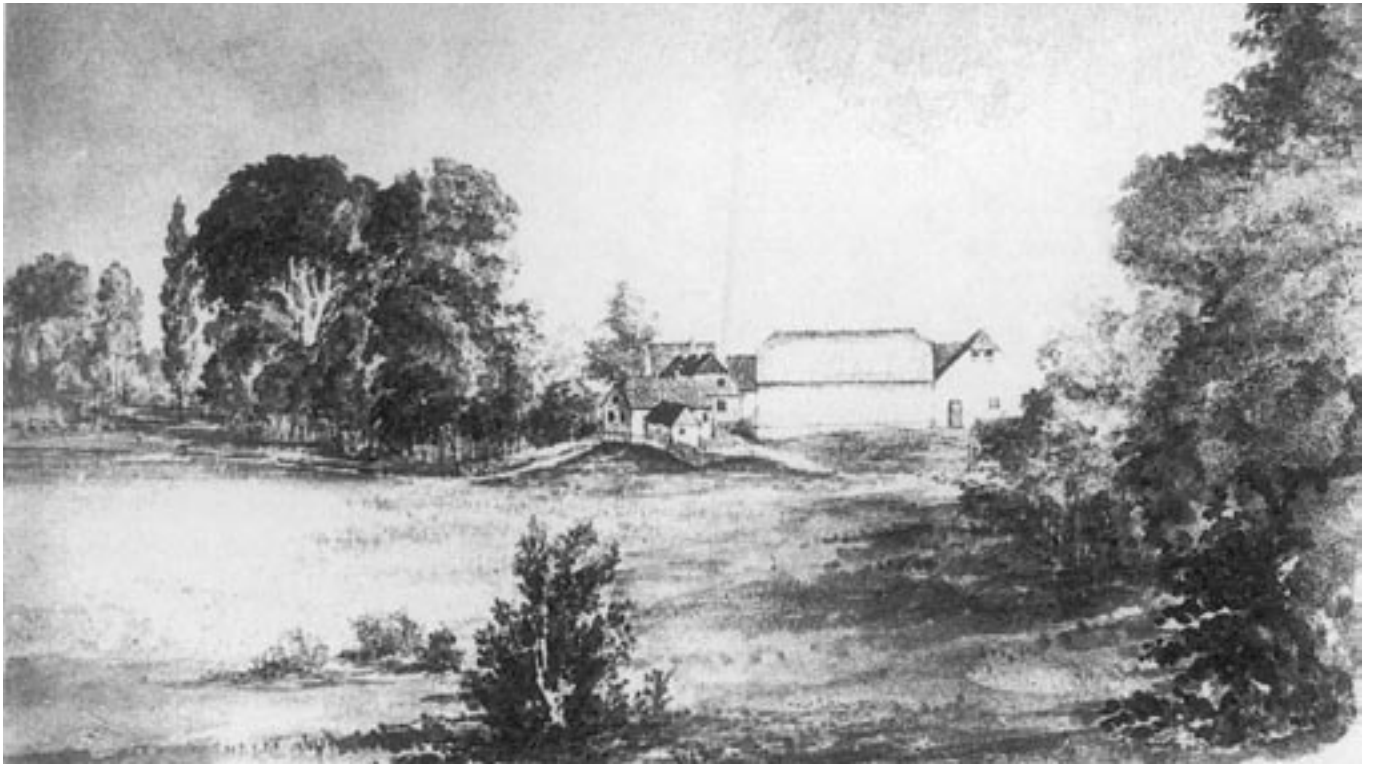
Gurrehus før

Dette kort fra 1805 er østvendt - d.v.s. at nord er til venstre. Længst mod øst (d.v.s. øverst på kortet) ses den gamle Gurre landsby, med dens syv gårde. Længere mod vest mellem Store Gurre Sø (t.v.) og Lille Gurre Sø (t.h.) ses Slotsruinen.

Nederst på kortet ses "Gurre Vangehus" - det nuværende "Gurrehus". Ejendommen er tegnet op med rødt og en nyere skrift angiver forskellige markante steder på kortet. Umiddelbart på den anden side af Gurrevejen ses en mindre bygning, der på kortet er angivet til at være "Natstalden" - en betegnelse, der brugtes om den stald, som tilrejsende til slottet i Gurre havde brug for ved overnatninger. Natstaldens historie går således helt tilbage til Gurre Slots storhedstid.

Gurre Vangehus historie er sandsynligvis lidt yngre, idet gården nærmest afløser slottet som administrationsbolig for de jorder og skove, som stadig skulle administreres - også selvom rigets administration var flyttet til Krogen (Kronborg). I 1779 flyttede den sidste skovrider, Chr. W. Munckeberg, fra Gurre Vangehus og fra 1799 ændredes navnet til "Gurrehus".

Gurrehus som gården så ud omkring år 1800 - tegneren har stået på eller ved Slotsruinen og set mod vest.

Havefacaden på Gurrehus' stuebygning fotograferet omkring 1875. Fotografen har stået hvor den nuværende hovedbygning ligger.

Gurrehus set fra syd omkring 1875. Det trefløjede gårdanlæg blev revet ned i 1881, hvorimod avlsbygningerne, der delvist ses til venstre først blev nedrevet i 1918. Kampestensbygningen, der ses længst til venstre i billedet var gårdens lade.

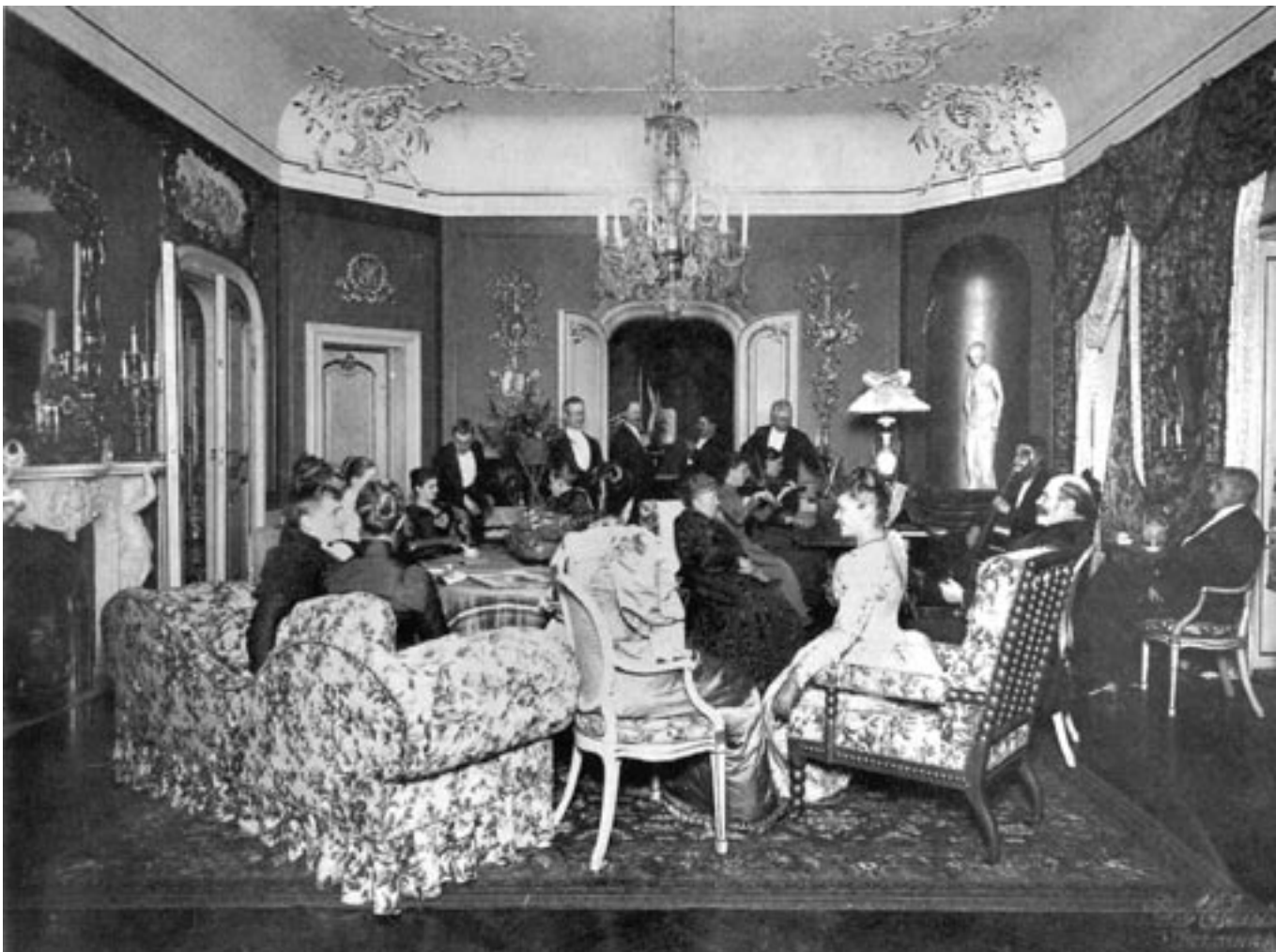
Gurrehus før

Det var Frederik Tutein, der i 1881 lod det nye Gurrehus bygge - året efter at han havde overtaget gården. Tutein fik arkitekt Christian Abrahams til at tegne dette lille slot, som udvendigt hovedsageligt er præget af renæssance-stilen, men som indvendigt mere er præget af rokoko og gotik. Den gamle trelængede gård, der lå helt ud imod Gurrevej blev efterfølgende revet ned, og i dag er der intet spor tilbage af det oprindelige anlæg - kun kan man fornemme det gamle gårdanlægs placering ved at betragte den nuværende "rundkørsel" foran hovedindgangen - denne rundkørsel ligger på den gamle gårdsplads.

Den stenrige ejer af Gurrehus i tidsrummet 1880-1911, Frederik Tutein. Han havde i 1880 solgt familiefirmaet og familiens palæ i København - og i stedet sammen med hustruen Lulu von Gerstenberg, overtaget Gurrehus.

Havesalen på Gurrehus fotograferet omkring år 1900. Fotografiet viser en situation, hvor familien Tutein havde gæster - og vidner om et liv på Gurrehus, der talte sammenligning med de rigeste huse i landet.

Dette luftfoto er taget i 1938 og viser Gurrehus med omgivende park dengang. Bemærk de for datiden så karakteristiske havegange, der for enkeltes vedkommende stadig var bevaret da Forsvaret solgte ejendommen. Bemærk også staldbygningen nederst i billedet bygget lige overfor hovedejendommens indkørsel. Ejendommen ejedes da af prins Georg af Grækenland, men han synes kun i lidet omfang at have benyttet Gurrehus, idet han boede sammen med sin fransk-fødte hustru, prinsesse Marie, i St.Cloud i Frankrig. Under besættelsen var ejendommen beslaglagt af tyske tropper, der var meget hård ved ejendommen. Efter besættelsen anvendtes Gurrehus af Dansk Røde Kors til flygtninge, bl.a. fra Balticum. I 1952 lejede Forsvarsministeriet sig ind i bygningerne og efter prins Georgs død i 1957, solgte arvingerne Gurrehus til Forsvaret, der indrettede ejendommen til reserveofficersskole. Senere ændrede stedet navn til "Forsvarets Center for Lederskab", idet alle tre værn nu anvendte bygningerne som kursusejendom.

Gurrehus nu

Bygningsdetaljer fra Gurrehus hovedbygning - de tre øverste exteriorbilleder, de to nederste billeder fra ejendommens interiør.

Gurrehus' østfløj blev opført i 1915 af arkitekt Godfred Tvede for Prins Georg af Grækenland.

Værelsesfløjen (også kaldt betonfløjen) blev opført i 1967 - men det regnes nu for sikkert at den nedrives.

På sydsiden af Gurrevej opførtes i 1916 denne staldbygning med tilhørende kuskebolig.

Gurrehus i fremtiden

Den store vision

- et stort kultur- og formidlingscenter i Gurrehus' gamle hovedbygning

Forslaget fra "Gurrehus' Venner" indebærer at

- Gurrehus og parken kan blive gjort tilgængelig for offentligheden
- Gurrehus kan indrettes til et kulturelt oplevelses- og formidlingscenter
- Gurrehus kan rumme det længe savnede center for arkæologiske udgravninger ved siden af Gurre Slotsruin med tilhørende fund af tilhørende bygninger, bro- og vej anlæg, teglovne med meget mere.
- Gurrehus på sigt kan blive en del af Nationalparken "Kongernes Nordsjælland", når dette projekt måtte blive realiseret.

Hovedbygningen med staldbygningen er med sine mange fine bygningsdetaljer velegnet til udstillinger, foredrag, skoleundervisning, spisehus med meget mere.

Det er m.a.o. idéen at skabe en nordsjællandsk pendant til det tidligere kongeslot Sofiero ved Helsingborg. Gurrehus og den omgivende natur kan bare meget mere blandt andet fortælle historier om:

- Natur og dyreliv på landjorden
- Gurre Sø og EU-habitatområde
- Middelalder og arkæologi
- Kongernes Nordsjælland
- Digternes Nordsjælland
- Gurrehus' og egnens historie

Den lille vision

- et lille kultur- og formidlingscenter i Gurrehus' gamle staldbygning

Forslaget fra "Gurrehus' Venner" indebærer at

- Gurrehus' gamle stald- og kuskebygning på sydsiden af Gurrevej gøres tilgængelig for offentligheden
- Gurrehus' gamle staldbygning indrettes til et mindre center for de arkæologiske udgravninger ved Gurre Slotsruin
- Gurrehus gamle staldbygning indrettes til udstillinger, skoleundervisning, foredrag m.v.
- Gurrehus' gamle staldbygning indrettes til et formidlingscenter, som på sigt kan blive en del af Nationalparken "Kongernes Nordsjælland"

Den lille staldbygning på ialt ca. 300 kvm. kan med sin beliggenhed tæt på Gurre Slotsruin således danne rammen om formidlingen af Gurre lange og spændende historie - i en bygning, der er stor nok til at rumme både udstillinger, et mindre cafeteria, og et undervisningslokale til f.eks. skolebørn.

Mulighederne i denne lille bygning er færre end hvis "Den store Vision" bliver gennemført, men kræver til gengæld en mindre økonomisk investering - og der kan stadig formidles gode historier om både natur, dyreliv, Gurre Sø, Gurre Slot, Gurre landsby, Gurrehus, Valdemarslund, Marianelund og i det hele taget om hele egnens righoldige kulturhistorie.

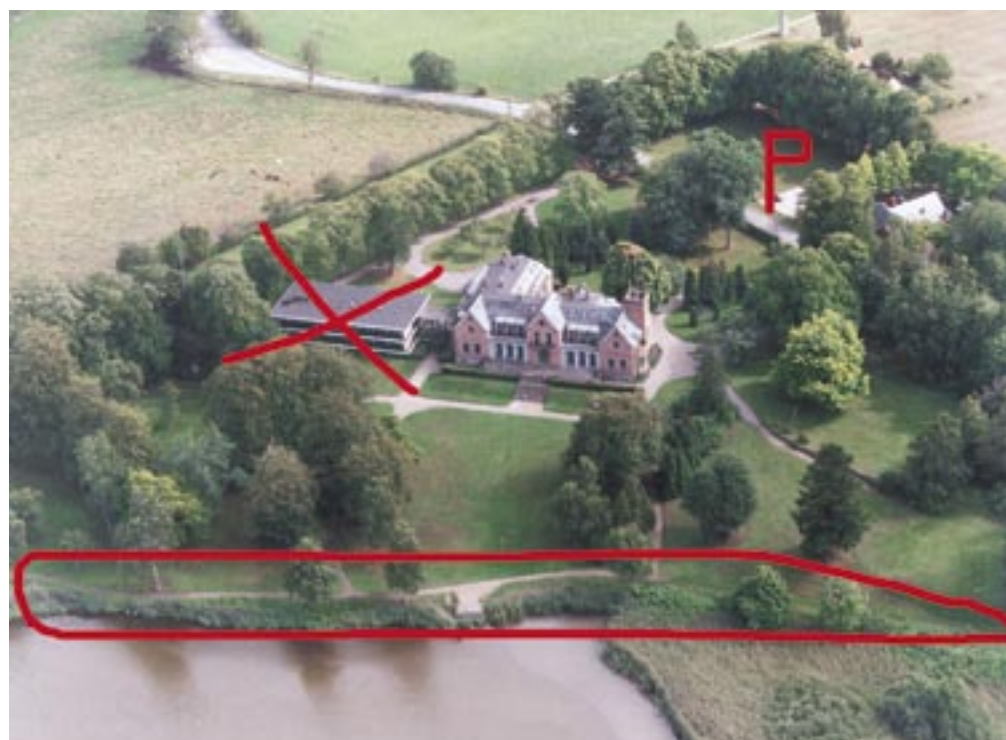
Gurrehus "betonfløj" nedrives

De planer, der p.t. arbejdes med for Gurrehus' fremtid indebærer, at værelsesfløjen fra 1967 - populært kaldt "Betonfløjen" - nedrives. Denne plan støttes af foreningen "Gurrehus' Venner" idet bygningen anses for skæmmende især for Gurre Slotsruin men også for Gurrehus.

Offentligt stiforløb gennem parken

"Gurrehus' Venner" vil i det videre arbejde med planlægningen af Gurrehus' fremtid forsøge at sikre, at der i fremtiden bliver en offentlig sti langs med Gurre Sø - således at den gamle sti langs vandet (se fotoet til højre) atter kommer til ære og værdighed.

Stien skal indgå i en større sammenhængende stiplan for hele området omkring Gurre Sø.

Trafik og P-forhold ved Gurrehus

Uanset hvilket formål Gurrehus vil blive anvendt til i fremtiden vil det betyde øget trafik og behov for P-pladser. Udgravningerne ved Gurre Slot har allerede givet flere besøgende i området.

"Gurrehus' Venner" mener således, at der allerede i dag er behov for trafikregulering i området. Det kan f.eks. ske ved at skilte al trafik til og fra Gurre Slotsruin via Tikøb og i øvrigt forbyde busser at køre igennem Gurre Landsby.

En fremtidig offentlig P-plads kan indrettes på det allerede eksisterende parkeringsområde øst for den gamle staldbygning.